

Polítiques Migratòries, Integració i Gestió de la Diversitat Religiosa

2014/2015

Codi: 42716

Crèdits: 12

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313228 Política Social, Treball i Benestar	OT	0	2

Professor de contacte

Nom: Sonia Parella Rubio

Correu electrònic: Sonia.Parella@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No es precisen

Objectius

El creixement de les migracions internacionals a les societats europees s'ha convertit en un dels fets socials de major rellevància i planteja importants reptes per a les polítiques públiques i per als models de cohesió social i convivència. L'objectiu general del mòdul és oferir eines analítiques, conceptuals i metodològiques per tal d'abordar aquests processos de transformació econòmica, política i social, des d'una perspectiva comparada i des de l'èmfasi en dos eixos clau a l'hora de gestionar les migracions i la diversitat:

- Les polítiques migratòries i de control de fluxos i els seus impactes sobre els drets de les persones
- Les polítiques d'integració, tant des de la perspectiva de la igualtat i la redistribució, com des de la perspectiva del reconeixement i gestió de la diversitat religiosa i cultural

La primera part del curs, "Polítiques migratòries i polítiques d'integració", es planteja els següents objectius formatius:

- conèixer les dinàmiques socials dels processos migratoris a Europa per tal d'analitzar els impactes de les polítiques migratòries a nivell europeu i estatal.
- en un context de progressiva diversificació i estabilització de la població migrant i en el marc de les polítiques migratòries, analitzar l'evolució dels models d'integració a Europa i d'extensió de la ciutadania, amb especial èmfasi en la dimensió de la representació i la necessària revisió del vincle entre ciutadania i nacionalitat.
- analitzar les bases i principis de les polítiques públiques que aborden la integració de la població immigrant des de la dimensió de la igualtat i de la redistribució
- analitzar el gènere com una de les principals relacions socials que configuren els patrons migratoris, els processos d'integració i el disseny de les polítiques públiques

La segona part del curs, "Identitats, religions i polítiques públiques a Europa", es planteja els següents objectius formatius:

- abordar el factor religió i la revitalització de les identitats religioses com un dels elements clau per a comprendre la complexitat i les transformacions de l'Europa contemporània
- aproximar-se a la gestió de la diversitat cultural i religiosa com instrument per a garantir la cohesió social i la governança en les societats contemporànies, que ja ha estat incorporada en l'agenda política de la majoria de governs occidentals.
- analitzar com la diversitat religiosa afecta de forma transversal al disseny de polítiques públiques (urbanisme, àmbit educatiu, sanitari, laboral, etc.)

Competències

- Aplicar l'enfocament de gènere a l'anàlisi de la relació entre mercat laboral, cures i desigualtats socials.
- Dissenyar, implementar i avaluar les polítiques socials i els processos que incideixen en la redistribució de recursos i en la millora del benestar de la ciutadania, en diferents àmbits i des d'una perspectiva europea.
- Distingir les principals transformacions econòmiques, polítiques, socials i culturals de les societats complexes per a analitzar els reptes fonamentals que plantegen per a la igualtat i el benestar.
- Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els reptes que plantegen les dinàmiques socials dels processos migratoris a Europa en els models d'integració i els processos d'exclusió social
2. Analitzar els reptes que planteja la diversificació del mapa religió en el disseny de polítiques públiques i en els models de convivència
3. Aplicar la perspectiva de gènere al vincle entre treball de cura i règims migratoris a Europa i als seus impactes
4. Aplicar les bases i els principis de les polítiques públiques que aborden la integració de la població immigrant des de la dimensió de la igualtat i de la redistribució en societats i tenint en compte les especificitats dels diferents règims de benestar i règims migratoris a Europa
5. Identificar el gènere com una de les principals relacions socials que configuren els patrons migratoris, els processos d'integració i el disseny de les polítiques públiques que afecten la població immigrant i la gestió de la diversitat
6. Identificar els dilemes, els reptes i les principals característiques de les polítiques públiques a l'hora de prendre decisions d'intervenció social en matèria de gestió de la diversitat religiosa a Europa
7. Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

Continguts

El mòdul s'estructura en dos blocs diferenciats: Un primer bloc, titulat "Polítiques migratòries i polítiques d'integració" i un segon bloc, titulat "Identitats, religions i polítiques públiques a Europa".

Bloc 1. Polítiques migratòries i polítiques d'integració

1.1. Migracions internacionals i dinàmiques socials dels processos migratoris a Europa

1.2. Polítiques migratòries, models d'integració i ciutadania.

1.3. Polítiques d'integració des de la perspectiva de la diversitat i la cohesió social

1.4. El gènere com element constitutiu de les migracions i del disseny de polítiques d'integració

Bloc 2. Identitats, religions i polítiques públiques a Europa

2.1. Introducció a la sociologia de les identitats culturals i religioses

2.2. Identitat i religió en una societat globalitzada

2.3. La gestió de la diversitat religiosa en perspectiva comparada

Metodologia

Les sessions combinaran: (a) les presentacions docents de caràcter més teòric amb; (b) l'exposició d'estudis de cas i de pràctiques d'intervenció; i (c) la presentació i discussió de textos de lectura obligatòria i dels quatre exercicis proposats al llarg del mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions a l'aula: classes magistrals i seminaris	92	3,68	1, 3, 4, 5, 6
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i grupals	10	0,4	1, 2, 3, 5
Tipus: Autònomes			
Lectura de textos	90	3,6	1, 2, 3, 5, 7
Preparació 4 exercicis individuals	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 7
Redacció informes	40	1,6	4, 6, 7

Avaluació

L'avaluació continuada incorpora tres tipus diferents d'evidències:

- Participació activa en els seminaris de discussió de textos (20%)
- Elaboració d'un "paper" acadèmic, individual, d'estat de la qüestió sobre alguna temàtica del mòdul (40%,)
 - Elaboració de 4 exercicis individuals de reflexió sobre temes d'actualitat vinculat als continguts i lectures del curso. La seva extensió serà de 2.000 paraules cadascun, aproximadament. (40% nota final, 10% cada exercici)

Alt

-L'

Les correccions de les activitats d'avaluació es tornaran 15 dies després del seu lliurament i es fixarà un dia de tutories de revisió.

- Definició del no presentat: un/a alumne tindrà la qualificació de "no presentat" en cas de no haver lliurat un mínim del 85% de les evidències que calen per obtenir una qualificació en l'assignatura. És a dir, és obligatori presentar els treballs corresponents i participar activament als seminaris de discussió de textos.

- Càlcul de la nota final. És necessari tenir, com a mínim un 4, de les diferents parts de l'assignatura per tal de poder fer mitjana entre les diverses notes.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Discussió de textos a l'aula	20%	14	0,56	1, 2, 3, 4, 5, 6
Discussió dels 4 exercicis a l'aula	15%	4	0,16	1, 2, 3, 4, 5, 6

Bibliografia

1. 1. Bibliografia obligatòria

En començar el curs es lliurarà la programació detallada de la llista de lectures que s'utilitzaran pels seminaris de discussió de textos, així com els enunciats dels 4 exercicis, amb els corresponents materials

1. 2. Bibliografia complementària

Sociologia de les migracions:

- Aja, E.; Diez, L. (coor.) (2005): La regulació de la immigració a Europa, Barcelona: Fundació "La CAIXA"
- Ambrosini, M. (1998). "Intereses ocultos: la incorporación de los inmigrantes en la economía informal". Migraciones, nº 8, pp. 111-153.
- Aragon Medina, J. (2009). Las políticas locales para la integración de los inmigrantes y la participación de los agentes locales. Madrid: Ed. Catarata.
- Arango, J. (2000) "Enfoques conceptuales y teóricos para explicar la migración" International Social Science Journal, nº 165, pp. 39-47.
- Aubarell, G. (ed.) (2003): Perspectivas de la inmigración en España, Barcelona: Icaria
- Bastida, P.; Rodríguez, C. (2010). Nación, diversidad y género. Perspectivas críticas. Barcelona: Anthropos.
- Bauböck, R. (ed.) (1994). Transnational Citizenship, Edward Elgar, London.
- Baumann, G. (2001): El enigma multicultural: un replanteamiento de las identidades nacionales, étnicas y religiosas, Paidós, Barcelona.
- Benhabib, S. (2005): Los derechos de los otros. Extranjeros, residentes y ciudadanos, Gedisa, Barcelona.
- Bernhard, J. et al.: (2005) "Transnational, multi-local motherhood, Experiences of separation and reunification among Latin american families in Canada", CERIS WP nº 40.
[<http://www.ryerson.ca/%7Ebernhard/documents/WorkingPaperSeries.pdf>]
- Bettio, F.; Villa, P.; Simonazzi, A. (2006). "Change in care regimes and female migration: the 'care drain' in the Mediterranean" Journal of European Social Policy, vol. 16, nº 3, p. 271-285
- Bustelo, M.; Lombardo, E. (2007) (eds.) Políticas de igualdad en España y en Europa. Madrid: Cátedra.

- CACHON, L. (2009): La 'España inmigrante': marco discriminatorio, mercado de trabajo y políticas de integración Barcelona: Anthropos (capítol per determinar)
- Carrasco, S. (2008). "Segregació escolar i immigració: repensant plantejaments i alternatives". *Nous Horitzons*, nº 190, pp. 31-41
- CASTLES, S. (2004): "Por qué fracasan las políticas migratorias", *Migraciones* 15:147-184
- De Lucas, J. (2007). "Repolitizar la ciudadanía". A: AA.VV. La política de lo diverso. ¿Producción, reconocimiento o apropiación de lo intercultural? (I Training Seminar de jóvenes investigadores en Dinámicas Interculturales). Barcelona: CIDOB.
- Domènech, M. (2008) "La gestió participativa de la migració a nivell local: els plans de ciutadania", *Nous Horitzons*, nº 190, pp. 104-109.
- Escrivà, Mª A.; Skinner, E. (2008) "Domestic Work and Transnational Care Chains in Spain". A: H. Lutz (ed.) *Migration and Domestic Work. A European Perspective on a Global Theme*. Aldeshot, Ashgate.
- Escrivà, Mª A. (2004) Securing care and welfare of dependants transnationally: Peruvians and Spaniards in Spain. Working paper 404, the Oxford Institute of Ageing. (<http://www.ageing.ox.ac.uk/workingpapers.html>).
- Guarnizo, L.E. (2007). "Aspectos económicos del vivir transnacional". A: Marina Ariza y Alejandro Portes (coord.) *El País Transnacional. Migración Mexicana y Cambio Social a través de la Frontera*. México DF: UNAM
- Guibernau, M. (2009). *La identidad de las naciones*. Madrid: Ariel.
- Hammar, T. (1990). *Democracy and the nation states: aliens, denizens and citizens in a world of international migration*, Avebury, Aldershot.
- Herrera, G. (2008) "Mujeres ecuatorianas en el trabajo doméstico en España". A: Susana Novick (comp.), *Las migraciones en América Latina*. Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales - CLACSO, Buenos Aires.
- Kofman, E. (2008). "Gendered Migrations, Livelihoods and Entitlements in Europe". En: N. Piper (ed.), *New Perspectives on Gender and Migration*. New York: Routledge.
- Kymlicka, W. (1996). *Ciudadanía Multicultural*, Paidós, Barcelona.
- López Sala; A.M^a. (2005). *Inmigrantes y Estados: la respuesta política ante la cuestión migratoria*, Barcelona: Ed. Anthropos
- Malgesini, G. y Giménez, C. (1997). *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*, Madrid: La cueva del oso.
- Massey, D. et al. (1993). "Theories of International Migration: A Review and Appraisal", *Population and Development Review*, 19, 3. Disponible una versió en castellà a : <http://www.ccp.ucr.ac.cr/~icamacho/problemas/teorias%20sobre%20la%20migracion.pdf>
- Pajares, M. (2005). *La integración ciudadana. Una perspectiva para la inmigración*, Barcelona: Icaria
- Penninx, R. i Martiniello, M. (2006). "Procesos de integración y políticas locales: estado de la cuestión y algunas enseñanzas". *REIS*, Nº 116, pp. 123-156.
[<http://reis.metapress.com/content/u047r24q2r22v073/fulltext.pdf>]
- *Política y Sociedad*. Monográfico nº. 45 "Políticas Migratorias en la España de las Autonomías", Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2008
- Portes, A.; Dewind, J. (ed.) (2007). *Rethinking Migration. New Theoretical and Empirical Perspectives*. New York: Berghahn Books.
- Ribas, N. (2003): *Una invitación a la sociología de las migraciones*, Barcelona: Eds. Bellaterra.

- RODRIGUEZ, D. (2007) "Inmigración y modelos de incorporación: contextos, claves del debate y tendencias de futuro (Prólogo)". A: John Biles, Ines Michalowski y Lara Winnemore, Políticas y modelos de acogida. Una mirada transatlántica: Canadá y Alemania, Francia y los Países Bajos, Barcelona: CIDOB.
[http://www.cidob.org/es/publicaciones/documentos_cidob/migraciones/num_12_politicas_y_modelos_de_acogida]
- Ros, A. (coord.). (2003). Interculturalitat. Bases antropològiques, socials i polítiques. Barcelona: Pòrtic.
- Sanahuja, R., Rendon, G. (2008). "El reagrupament familiar a la ciutat de Barcelona". [Barcelona Societat: revista d'informació i estudis socials](#), nº 15, pags. 108-124
- Sassen, S. (2003): Contrageografías de la globalización. Género y ciudadanía en los circuitos transfronterizos, Madrid: Traficantes de sueños.
- Solé, C.; Flaquer, L. (eds.) (2005): El uso de las políticas sociales por las mujeres inmigrantes, Madrid: Instituto de la Mujer, col. Estudios, nr.90
- Soysal, Y. 1994. Limits of Citizenship. Migrants and Postnational Membership in Europe, University of Chicago Press, Chicago.
- Suárez-Navaz, L., Maciá Pareja, R. y Moreno García, Á. (eds.) 2007. Las luchas de los sin papeles y la extensión de la ciudadanía. Perspectivas críticas desde Europa y Estados Unidos, Traficantes de Sueños, Madrid.
- Terrones, A. 2008. "Inmigració i habitatge: els canvis en les pautes d'exclusió residencial". *Nous Horitzons*, nº 190, pp. 42-47.
- Tezanos, J.F. (2007) "Nuevas tendencias migratorias y sus efectos sociales y culturales en los países de recepción. Doce tesis sobre inmigración y exclusión social", *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 117, pp. 11-34.
- Zapata-Barrero, R. (2004). Multiculturalidad e inmigración. Madrid: Síntesis
- Zapata-Barrero, R. (ed.) (2009). [Citizenship policies in the age of diversity. Europe at the crossroads](#) Barcelona: Fundació CIDOB / Universitat Pompeu Fabra.
[<http://www.cidob.org/es/publicaciones/libros/monografias>]
- Zapata-Barrero, R. (ed.) (2010). Diversidad y política cultural. Barcelona: Icaria.
- ZAPATA-BARRERO, R. (2010) 'Managing Diversity in Spanish Society: A Practical Approach', *Journal of Intercultural Studies*, 31: 4, 383 - 402

Sociologia de la religió

2.1.1. Marc General

- Asad, T. (2003): Formations of the Secular: Christianity, Islam, Modernity. Stanford, Stanford University Press.
- Beckford, J. (2003), *Social Theory and Religion*, Cambridge: Cambridge University Press
- Berger, P (1999) "The desecularization of the world: A global overview" a Berger, P *The desecularization of the world*. Washington: Eerdmans. Pàg. 1-18.
- Berger, P., Davie, G., & Fokas, E. (2008). *Religious America, Secular Europe?: A Theme and Variations*. London: Ashgate Pub Co.

- Casanova, J (2007) "La inmigración y el nuevo pluralismo religioso: una comparación Unión Europea/Estados Unidos" Revista CIDOB d'afers internacionals, 77.
- Davie, Grace (2000): Religion in Modern Europe. A Memory Mutates, Oxford: Oxford University Press
- Davie, G (2004) "New Approaches in the Sociology of Religion: a Western perspective". Social Compass, Vol. 51, No. 1, march 2004
- Díaz-Salazar, R. (2008) España laica: Ciudadanía plural y convivencia nacional. Espasa Calpe Mexicana, SA.
- Estruch, J. (2002). El mundo de las sectas. Arbor, 171(676), 803-817.
- Estruch, J. et al. (2004). Les altres religions. Minories religioses a Catalunya. Barcelona: editorial Mediterrània.
- Heelas, P., & Woodhead, L. (2005). The spiritual revolution: Why religion is giving way to spirituality. Wiley-Blackwell.
- Hervieu-Léger, D (2005) La religión, hilo de memoria. Barcelona: Herder.
- Levitt, P. (2003). "You Know, Abraham Was Really the First Immigrant : Religion and Transnational Migration". International Migration Review, vol. 37, 3, pp. 847-873
- Levitt P. 2007. God Needs No Passport: How Immigrants are Changing the American Religious Landscape. New York: New Press
- Luckmann, T (2008) "Reflexiones sobre religión y moralidad" a Bericat, E (coord.) [El fenómeno religioso](#): presencia de la religión y de la religiosidad en las sociedades avanzadas. Andalucía: Junta de Andalucía.
- Prat, J (2007) El estigma del extraño. Barcelona: Ariel. Pàg. 19-34
- Yang, F. y Ebaugh, H. R. (2001a): "Transformations in new immigrant religions and their global implications". American Sociological Review, vol. 66, 2, pp. 269-288.
- Woodhead, L. (2000) 'Feminism and the Sociology of Religion: From Gender-Blindness to Gendered Difference', pp. 52-86 in R. Fenn (ed.) The Blackwell Companion to Sociology of Religion. Oxford: Blackwell.
-

2.1.2. La gestió política de la diversitat religiosa

- Aluffi Beck-Peccoz, R. and Zincone, G. (2004) The legal treatment of Islamic minorities in Europe. Leuven: Peeters.
- Arango, J. (2000) Becoming a Country of Immigration at the End of the Twentieth Century: The Case of Spain. In King, R., Lazaridis, G. and Tsardanidis, Ch. (eds.) Eldorado or Fortress?-Migration in Southern Europe. London: Macmillan.
- Astor A. 2009. "¡Mezquita No!" The Origins of Mosque Opposition in Spain. GRITIM WorkingPaper Series, Number 3 (Winter). Universitat Pompeu Fabra, Barcelona
- Bader, V. (2007) 'The Governance of Islam in Europe: The Perils of Modelling', Journal of Ethnic and Migration Studies, 33(6): 871-886.
- Berger, P. L. (1999) The Desecularization of the World: Resurgent Religion and World Politics. Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing.
- Birt, J. (2006) 'Good imam, bad imam: Civic religion and national integration in Britain post-9/11', The Muslim World, 96(4): 687-705.

- Campiche, R (2007) "Gestion publique des minorités religieuses et pluralisme démocratique", in Bastian, P. & F. Messner (eds) *Minorités religieuses dans l'espace européen*, pp. 161-175. PUF: Paris.
- Casanova, J. (2008) 'The problem of religion and the anxieties of European secular democracy'. In Motzkin, G. and Fischer, Y. (Eds.), *Religion and Democracy in Contemporary Europe*. London: Alliance Publishing Trust.
- Charmé, S, Horowitz, B; Hyman, T & Kress, J (2007) "Jewish Identities in Action: An Exploration of Models, Metaphors, and Methods". *Journal of Jewish Education*. Vol, 74, No. 2. Maig. Pp. 1-44.
- Dinham, A. and Lowndes, V. (2008) 'Religion, resources, and representation: three narratives of faith engagement in British urban governance', *Urban Affairs Review*, 43(6): 817-845.
- EUMC. (2006) *Muslims in the European Union. Discrimination and Islamophobia*. European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. Retrieved from fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Manifestations_EN.pdf
- Ferrari, S. (2008). State regulation of religion in the European democracies: the decline of the old pattern. In Motzkin, G & Fischer, Y (Eds.), *Religion and Democracy in Contemporary Europe*. London: Alliance Publishing Trust.
- Fetzer, J. S. and Soper, J. C. (2005) *Muslims and the State in Britain, France, and Germany*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Frégosi, F. and Willaime, J. P. (2001) *Le religieux dans la commune: régulations locales du pluralisme religieux en France*. Labor et Fides.
- Griera, M.M. and Forteza, M. (2011) "New actors on the governance of religious diversity in European cities: The role of interfaith platforms". In Haynes, J. and Hennig, A. (Eds.), *Religious Actors in the Public Sphere - Means, Objectives, and Effects*. New York: Routledge.
- Itçaina, X. and Burchianti, F. (2007) 'Local authorities and interfaith dialogue in Spain. In Council of Europe' (Eds.), *Gods in the city. Intercultural and inter-religious dialogue at local level*. France: Local & Regional.
- Joppke, C. (2009) 'Limits of Integration Policy: Britain and her Muslims', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(3): 453-472.
- Koenig, M. (2005): "Incorporating Muslim Migrants in Western Nation States: A comparison of the United Kingdom, France and Germany". *Journal of International Migration and Integration*, vol. 6, 2, pp. 219-234.
- Laurence, J. (2006). "Managing Transnational Islam: Muslims and the state in Western Europe". In Parsons, C & Smeeding, T.M. (Eds.), *Immigration and the transformation of Europe*. London: Cambridge University Press.
- Llamazares Fernandez, D., L. (2003) 'Poder político y poder religiosos: claves, cauces y modelos de relación. Acuerdos Iglesia-Estado', *Laicidad y libertades*, (3): 199-220.
- Maussen, M. (2007b) *The governance of Islam in Western Europe: A state of the art*. Retrieved from <http://www.imiscoe.org/publications/workingpapers/documents/GovernanceofIslam.pdf>
- Minkenberg, M. (2007) 'Democracy and religion: theoretical and empirical observations on the relationship between Christianity, Islam and liberal democracy', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(6): 887-909.
- Moreras, Jordi (1999), *Musulmanes en Barcelona. Espacios y dinámicas comunitarias*, Barcelona: CIDOB edicions.
- Moreras, Jordi (2006) *Migraciones y pluralismo religioso. Elementos para el debate*. Barcelona: CIDOB.
- Mourão, J., Rosenberg, S. and Stoeckl. (2010) 'Religious Organisations as Political Actors in the Context of Migration: Islam and Orthodoxy in Austria', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(9): 1463-1481.

- Rozenberg, D. (1996) 'Minorías religiosas y construcción democrática en España.(Del monopolio de la Iglesia a la gestión del pluralismo)', REIS. Revista Española de Investigaciones Sociológicas, (74): 245-265.
- Soper, C i Fetzer, J (2007) "Religious Institutions, Church-State History and Muslim Mobilization in Britain, France, and Germany", Journal of Ethnic and Migration Studies 33, 6: 933-944.
- Tatari, E. (2009) "Theories of the State Accommodation of Islamic Religious Practices in Western Europe", Journal of Ethnic and Migration Studies, 35: 2, 271 - 288